

VENDÉG VOLTAM GREGUSÉKNÁL

Hódmezővásárhely és környéke sok szempontból hozzájárult a megye és az ország fejlődéséhez a huszadik században. Ismertek számunkra azok a tudósok, képző- és előadóművészek, teológusok, orvosok, tanárok, írók, kiváló sportolók, akik a megye és az ország különböző részén – sőt határainkon túl is – elismerést hoztak a városnak. Mint aki külföldre került, de ebben a városban nőtt fel, hadd szabadjon zárójelben megemlíteni, hogy az Egyesült Államokban és Kanadában több mint húsz diplomás, Vásárhelyről kivándorolt lakik, akik szakterületükön pályafutásuk során nagyon szép eredményeket értek el.

De meg kell említeni azokat is, akik a város gazdasági és polgári életében tevékenyek. Újságírók, banktisztviselők, valamint azok, akik az üzleti élet pezsgésében vettek részt, és évtizedeken keresztül hozzájárultak a város fejlődéséhez.

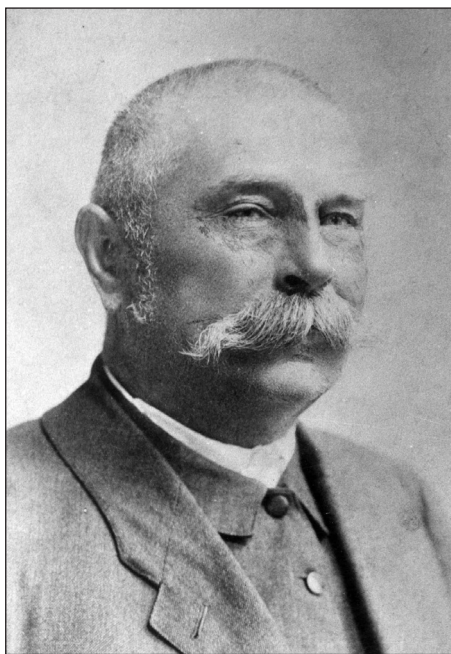
Hódmezővásárhely és népe elismerést szerzett a virágzó tanyarendszeren keresztül is. Ez a környék nagyon gazdagon megáldott, „zsiros” földdel rendelkezik, amit a nép nagy gonddal és szakértelemmel művelt hosszú időn át. Itt nemcsak a közvetlen vásárhelyi határra gondolunk, hanem a várost körülvevő nagyobb területre is, hiszen a tanyavilág szervesen hozzátartozott a város életéhez. Sok tanyai lakosnak volt háza a város belterületén, ők rendszeresen közlekedtek a tanya és a város között, ezzel is hozzájárulva a gazdasági élet létketéséhez.

A tanyavilág egyik kiemelkedő személyisége Gregus Máté, vásárhelykutasi kertész, gazdálkodó. Gregus Máté (1861–1938) egy olyan vásárhelyi személy, aki mint úttörő meglátta azt, hogy ez az anyaföld nemcsak búza, kukorica, napraforgó, zöldség termesztésére alkalmas, hanem a gyümölcskertészet megalapozására és annak kifejlesztésére is.

Gregus Máté végtelen tiszta gondolkozású vásárhelyi gazdálkodó volt, tele érdeklődéssel, aki nagy szorgalommal próbálta jobbá tenni családját és a város népének életét. Ez nyilvánult meg tevékenysége minden területén. Minden érdekelt, ami a mezőgazdasághoz tartozott, a környezet tanulmányozásában a föld szeretete és embertársai iránt érzett természetes tisztelete serkentette. Figyelmét semmi nem kerülte el, számára minden jelentett valamit.

Id. Gregus Máté 1938. augusztus 23-án hunyt el, Székkutatson nyugszik, amely település megalapításán oly sokat fáradozott. Fia, a hasonló beállítottságú ifj. Gregus Máté lelkesen folytatta apja tevékenységét, és továbbfejlesztette a virágzó gazdaságot. Itt kell megemlíteni azt, hogy édesapám, Kovács Lajos növényvédelmi- és vegyszerkereskedő üzlete a város közepén, a Kossuth téren, az Ógimnázium (ma Alföldi Galéria) sarkán volt. Alig harminckét éves volt, amikor a Királyi Magyar Temészettudományi Társaság rendes tagjául választotta 1929-ben. Gregus Máté és családja nagyon szoros szakmai és üzleti kapcsolatban állt vele. Ez volt tehát a háttér annak, hogy mint serdülő gyerek nyaránként az 1943–1945 körüli években többször vendégük voltam a példásan fenntartott és nagy szakértelemmel felszerelt tanyájukban. Mindig nagy örömmel gondolkok vissza a terebélyes gyümölcsösben történt eseményekre. Ezeket a sorokat most az emlékezet tárházából, az Újvilágból próbálok előkeresni hat évtized múltán, írásban rögzíteni az utókor számára.

Amikor egy látogató megérkezett a Vásárhelykutasi állomásra, egy lovakocsi várta, leginkább az egyik Gregus unoka (emlékezetem szerint három fiú közül a legfiatalabb, velem egyidős lehetett) hajtott a lovakat.

Gregus Máté mintagazda

(1861 - 1938)

(F. NLVK Helyismereti Gyűjtemény)

A póshalmi tanya a 47-es úttól néhány kilométerre volt, s már a távolból lehetett látni a birtok erdős részét. A gazdaság jelentős felét a nyugati és északi oldalon akácfa szegélyezte, ami védte a belső, betelepített területet a szélől és nagyobb hófúvástól. Azon belül következtek az eprefák, szép, méltóságos sorokban beültetve. Az epert mi, gyerekek ráztuk le a fákról tiszta ponyvákra, s aztán nagy hordókban a tanya közepén épített szeszföldébe vittük. A lapos kocsit a cefrés hordókkal kis számár húzta, amit nagyon kedveltünk.

A gyümölcsös nagy gonddal volt felosztva, egy jelentős rész már termő fákkal volt betelepítve. A munkálatok minden évszakban be voltak osztva, természetesen követték egymást. Különös hozzáértés kellett a jókora „faiskola-parcella” ápolásához, hiszen az volt a Gregus család kísérleti telepe és fontos bevételi forrása. Ugyanis a két-három éves fákat rendszeresen szállították a városba, amit a piaci nap előtt már este beraktak Kovács Lajos raktárhelyiségeibe, és az Ógimnázium hátsó részén várták a fuvar. Onnan korán reggel kivitték a Kossuth téri piacra, amit később a kőfal alá – a Bethlen Gimnázium és Városháza alatt – helyeztek az ott levő tágasabb területre. Oda jöttek a vevők garmadával, keresték Gregus bácsit (ifjabbat), aki mindig időt nem kímélve, nagy szakértelemmel magyarázta meg, hogyan kell a talajt előkészíteni, a gyökereket ültetés előtt gyöngéden visszametszeni, a csemetefát elültetni, locsolni, gondozni. A tapasztalat nélküli vevővel éppen úgy foglalkozott, mint azzal, aki már gyakorlattal rendelkezett. Amikor egy csemete elültetése nem sikerült, egyszerűen díjmentesen adott egy másikat, újra időt szentelve a vevő tájékoztatására.

Minden felkeltette az érdeklődését, különösen ami a gyümölcsösök szakszerű ápolását illeti. Ebben kartársa volt Kovács Lajos, aki a gyümölcstermelésben, szőlészetben és zöldségtermelésben egyformán otthonosan mozgott. Így a közreműködés természetes volt, és köztük őszinte baráti viszony alakult ki az évek folyamán.

De pillantsunk be még egyszer Gregus Máté birtokára. Ez a végtelenül szorgalmas ember minden náluk dolgozó munkást egyformán megbecsülte. A család minden tagjának meg volt a napi feladata, s mint vendég, jómagam is élveztem a jó levegőn végzett munkát. A fáradságos nap után jókat aludtunk. A szeszföldé nagyon korszerűen volt felszerelve. Oda mindenféle gyümölcsből került cefre, hiszen a nagy terjedelmű kert tele volt gazdagon termő fákkal, amik bőven ontották a cefrébe való, jól megért gyümölcsöt. A fináncok rendszeresen ellenőrizték a szeszföldé munkálatait, de a könyvvitelben hiányt, bizony, aligha találtak.

A birtokot gondosan művelték, gyümölcsöt sokan élveztek a kutasi és a vásárhelyi piacon. Emlékezetem szerint többször szállítottak gyümölcsöt és csemetefát Orosházára is.

Gregus Mátétól mindenki csak tanult. Ez a szerény megjelenésű ember megosztotta tapasztalatait. Kísérletezett, mindig kereste az újtát annak, hogy kitermeljen hideg időt álló csemetéket, ezzel is új kapukat nyitva meg az előrehaladásnak. Kovács Lajossal a permetezőszerek vegyítéséről, időszzerű használatáról sokat beszélgettek, s tapasztalataikat továbbadták a környék lakóinak.

Érdemes megemlíteni azt is, hogy amikor édesapám 1941-ben vásárolt egy jó homokos kopár telket a Nyikos-dűlön, a Kása-erdővel szemben, akkor kikérte tanácsát a terület felosztásával és betelepítésével kapcsolatban. A csemetéket Greguséktól vette, azokat családunk tagjai – több felnőtt segítségével – jó eredménnyel el is ültették. Az évek folyamán a gimnázium nagy felkészültségű, mindenki által szeretett és tisztelt tanára, Körtvélyessy László többször kihozta a gyümölcsösbe diákjait, figyelemmel kísérve Kovács bácsi faoltási fortélyait.

Gregus Máté egy természetvédelmi, erdőben dúsz övezetet szeretett volna a város köré vonni. Az akácfát a vásárhelyi talajban természetesnek találta, terjesztését mindig serkentette. Ez a fa nagyon beillett a kishomoki területre is, mivel az akácfa szereti a homokot. Ennek az előnyét Máté bácsi korán meglátta. Mindig azon munkálkodott, hogy a várost és környezetét szebbé tegye. Amikor a Kokron-palota parkosításáról volt szó 1942 körül, Máté bácsi és Lajos bácsi tanácsát kérték ki a belső kert és a külső, a Szentesi utca felőli rész felépítésére.

A Gregus-birtok 1945 után a székkutasi Petőfi termelőszövetkezet kertészetének lett az alapja, fejlődése megtorpant. A népes család szétszóródott. Az élő családtagok tisztelettel és szeretettel őrzik a családot összetartó, szerető nagyapjuk emlékét. Hagyott maga után valami más maradandót is. Iskolát neveztek el róla. Nagy öröm volt számomra, hogy 2003-ban ellátogathattam a Gregus Máté Mezőgazdasági Szakközépiskolába, s együtt visszaemlékezhettünk egy odaadó, tevékeny, nyílt szellemű, mindig alkotó, hódmezővásárhelyi, magyar gazdaemberre és fiára, akik a gyümölcskertészet mesterei voltak. Faiskolájuk sok-sok család kertjét, otthonát és asztalát gazdagította. Az iskola méltó nevet kapott, ahol a fiatal „susnyók” ápolásával az utókor neveli a tanári kar az élet nagy iskolájára.

Legyen áldott Gregus Máté emléke!

Kovács László